

zaaknummer 2011 T 342(1)

Datum beslissing: 18 februari 2014

De Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk van de Stichting Beheer & Toezicht i.z. Seksueel Misbruik in de R.-K. Kerk in Nederland, verder ook: de Klachtencommissie, geeft op grond van de Procedure Klachtencommissie seksueel misbruik in de R.-K. Kerk (verder ook: de Procedure) het volgende advies inzake de klacht van:

[naam],
geboren op [datum],
wonende te [plaats],
hierna te noemen: klager,
juridisch adviseur: mr. T.A. Hekster, advocaat te Utrecht.

tegen:

(*wijlen*) **[naam]**,
geboren op [datum], overleden op [datum],
de persoon over wie geklaagd wordt,
hierna ook te noemen: aangeklaagde,
tijdens zijn leven (sinds [jaar]) lid van de Orde der Augustijnen.

1. De procedure

Het klaagschrift (met bijlagen) is door de griffie van de Klachtencommissie ontvangen op 11 juni 2013.

Op 11 juli 2013 is bij de griffie een inhoudelijke reactie op het klaagschrift (met bijlagen) ingekomen van [naam], prior provinciaal van de Orde der Augustijnen.

Bij brief van 5 augustus 2013 heeft de juridisch adviseur van klager een verzoek ingediend tot het instellen van een onderzoek als bedoeld in artikel 12 van de Procedure. Op 29 oktober 2013 is vervolgens een onderzoeksopdracht gegeven aan de heer [naam], bijzonder griffier van de Klachtencommissie. Op 13 november 2013 heeft het Meldpunt een reactie ontvangen van de heer [naam], waarna in december 2013 door de voorzitter van de Klachtencommissie de beslissing werd genomen de zaak in te plannen voor een mondelinge behandeling.

Op 28 januari 2014 heeft te Utrecht een zitting van de Klachtencommissie achter gesloten deuren plaatsgevonden, waarbij de Klachtencommissie was samengesteld uit de onder aan dit advies te noemen leden.

Klager is verschenen, vergezeld door zijn echtgenote mevrouw [naam]. Hij heeft zijn standpunt toegelicht en werd bijgestaan door zijn juridisch adviseur mr. Hekster voornoemd. Namens de Orde is verschenen pater [naam] voornoemd.

2. De klacht

2.1. Aangeklaagde was priester en tevens de broer van de moeder van klager, de heeroom van klager dus. Deze heeroom kwam regelmatig thuis bij het gezin, waar hij ook vaak bleef logeren, en nam min of meer (een deel van) de rol over van de vader van klager. Aangeklaagde nam in het Katholieke gezin van klager een speciale positie in en stond duidelijk op een voetstuk. De ouders van klager vonden het een voorrecht dat hun zoon met

een priester mocht reizen. Ook mocht klager aangeklaagde wel eens bezoeken wanneer hij zich in het buitenland bevond.

Tot verdriet van klager gebruikte aangeklaagde de bezoeken/reizen in het buitenland ook om klager seksueel te misbruiken. De eerste keer dat aangeklaagde klager heeft betast was bij klager thuis, toen aangeklaagde bij de familie logeerde. Klager was toen ongeveer 7 jaar oud (om en nabij 1967). Aangeklaagde hield middagrust en vroeg klager naast hem in bed te komen liggen. Hij begon vervolgens klager met zijn vingers over de buik te strijken. Klager weet nog dat hij dit een prettig gevoel vond, maar realiseert zich achteraf dat deze aanrakingen volstrekt ongepast waren. Zo zijn er in de loop der tijd meer voorvallen geweest die na het latere grovere misbruik in een ander daglicht zijn komen te staan; namelijk het regelmatig aanraken, stoeien en knuffelen, alsook het tijdens de reizen vaak in één bed slapen van klager en aangeklaagde.

Het seksueel misbruik vond plaats in het buitenland. Dit heeft zich tijdens een drietal gelegenheden voorgedaan.

De eerste keer was toen klager ongeveer 11 jaar oud was (om en nabij 1971). Klager logeerde samen met aangeklaagde in een hotel in [land]. Aangeklaagde informeerde of de voorhuid van klager al over de eikel kon, of dat hij nog een nauwe voorhuid had. Bevreemd en beschaamd, maar nog niet gealarmeerd betreffende onzuivere motieven, heeft klager toen zijn penis laten zien en getoond in hoeverre de voorhuid naar achteren te halen was.

De tweede keer was toen klager ongeveer 12 jaar oud was (om en nabij 1972). Klager en aangeklaagde verbleven toen in hotel [naam] in [land]. Omdat klager nog een enkele keer in bed plaste, zou hij voor de zekerheid door aangeklaagde 's nacht wakker worden gemaakt. Op een keer werd klager inderdaad wakker gemaakt door aangeklaagde. Het leek evenwel niet de bedoeling te zijn van aangeklaagde om klager te wekken om naar de wc te gaan. Aangeklaagde was bezig met het betasten van de intieme delen van klager. Aangeklaagde probeerde met zijn hand klager te bevredigen. Klager kan zich de schrik nog steeds goed voor de geest halen. Aangeklaagde stopte toen het duidelijk was dat klager wakker was geworden. Klager is naar het toilet gegaan en besepte voor het eerst dat er iets helemaal niet klopte, maar hij wist niet hoe hij met deze situatie moest omgaan. Hij heeft er dan ook niets van gezegd en beiden deden daarna alsof er niets was gebeurd.

De derde keer was klager ongeveer 15 jaar oud (om en nabij 1975). Klager en aangeklaagde bevonden zich toen in een hotel in [plaats]. Aangeklaagde leek steeds minder terughoudend te worden in zijn gedrag. Hij heeft toen zeer dwingend en uitgebreid de intieme delen van klager betast. Klager kreeg een erectie. Aangeklaagde heeft toen ook de penis van klager gekust en in zijn mond genomen en ook de punt van de eikel. Klager heeft zich toen slapend gehouden en heeft geen reactie gegeven. Aangeklaagde heeft toen ook de hand van klager gepakt en deze naar zijn eigen geslachtsdelen gebracht. In de herinnering van klager duurde het misbruik deze keer wel 5 à 10 minuten.

Klager heeft een keer - nog voordat hij met aangeklaagde naar [land] en [plaats] is geweest - over het in bed uitnodigen van klager door aangeklaagde verteld aan zijn ouders. Zijn moeder zei tegen zijn vader toen iets in de trant van 'zou hij dan toch...'. Kennelijk hebben de ouders van klager hier niets mee durven doen. Zij hebben klager immers daarna nog laten meegaan met aangeklaagde.

Vele jaren later heeft klager aangeklaagde opgebeld en hem geconfronteerd met het seksueel misbruik. Hij heeft hem toen gezegd hoe kwaad hij daarover was en dat hij het vertrouwen van zijn ouders grof heeft geschonden. Aangeklaagde antwoordde toen 'Ja, ja, je hebt gelijk'. Aangeklaagde is niet meer in leven. Klager twijfelt er niet aan dat aangeklaagde het misbruik ook aan de Klachtencommissie zou hebben toegegeven.

2.2. Klager kan slecht keuzes maken en heeft een verstoord beeld van volwassenen. Hij schrijft dit toe aan het misbruik door aangeklaagde. Ook zijn seksuele ontwikkeling is sterk - in negatieve zin - beïnvloed. Klager heeft lang moeite gehad met de vraag wie hij was en wat hij wilde.

Klager kon zich tijdens zijn studie niet voldoende concentreren en kreeg psychische problemen die zich uitten in dwangmatig handelen. Klager was alleen maar aan het overleven en legde moeilijk contact met anderen. Hij had dan ook geen relatie.

Pas na de therapie die hij eind jaren '80, begin jaren '90, is gaan volgen, vond klager voldoende kracht om alsnog op 34-jarige leeftijd zijn Vwo-diploma te halen. Door de relatie met zijn huidige vrouw kwam er stabiliteit in zijn leven. De achterstand in carrière en studie zorgde er wel voor dat hij altijd onder zijn niveau heeft moeten werken. De relatie ten opzichte van zijn meerderen is vaak moeilijk geweest. Dit mondde uiteindelijk begin 2012 uit in ontslag en sindsdien is klager werkloos.

2.3. Klager wenst erkenning en genoegdoening. Het is klager bekend dat hij voor een financiële compensatie een verzoek bij de Compensatiecommissie zal moeten doen.

Klager vindt het belangrijk om middels het klaagschrift naar voren te brengen dat het bestaan van machtsverhoudingen zonder adequate controle het risico van misbruik met zich meebrengt. Klager acht het belangrijk dat de kerk uit het gebeurde lering trekt. Klager vreest dat er intern in de RK Kerk niet voldoende is veranderd. Het ontkennen van het fysieke, de seksuele behoefte, de heersende zwijgcultuur, het celibaat e.d. zijn factoren die in de ogen van klager hebben bijgedragen aan het ontspoorde gedrag van aangeklaagde.

Klager vindt het een plicht van de kerk om de geschiedenis van seksueel misbruik door godsdienaren zo duidelijk en compleet mogelijk te inventariseren. Daarbij is tevens van belang wat in het buitenland heeft plaatsgevonden.

3. De reactie (zakelijk weergegeven)

Aangeklaagde is overleden en kan geen weerwoord geven. De Overste heeft in zijn reactie gesteld dat onderzoek is verricht naar de levensloop van aangeklaagde. Ook zijn de archieven geraadpleegd. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor een mogelijk seksueel misbruik. Van de andere kant kan men daaruit volgens de Overste niet de conclusie trekken dat zulks niet gebeurd zou zijn. Aangeklaagde verbleef lange tijd buiten Nederland en verdween bij de Nederlandse Provincie uit het zicht.

Op grond van de feiten en omstandigheden kan de Overste bevestigen noch ontkennen dat het seksueel misbruik door aangeklaagde is gepleegd. Omtrent de gegrondheid van de klacht refereert hij zich aan het oordeel van de Klachtencommissie. De Overste is bereid spijt te betuigen en excuses aan te bieden, als in alle redelijkheid kan worden aangenomen dat het seksueel misbruik door aangeklaagde is gepleegd. De orde acht dit misbruik zeer verwerpelijk.

4. De beoordeling

4.1. Volgens de Procedure moet onder seksueel misbruik worden verstaan iedere gedraging waarbij iemand onder dwang of in een afhankelijkheidsrelatie seksuele handelingen moet verrichten ofwel ondergaan ofwel daarvan toeschouwer moet zijn, dan wel seksueel getinte toenaderingen of uitlatingen in welke vorm dan ook moet dulden. Onder dwang wordt onder meer begrepen: fysiek geweld of dreiging daarmee, psychische druk, intimidatie en/of chantage. Verder wordt onder seksueel misbruik ook verstaan het maken van seksueel getint beeldmateriaal van iemand en het gebruiken en doorgeven daarvan.

4.2. Niet ter discussie staat dat de door klager gestelde feiten moeten worden gekwalificeerd als seksueel misbruik in de zin van de Procedure.

4.3 Er zijn ongeveer veertig jaar verstreken sedert de feiten die klager aangeklaagde verwijt zich hebben afgespeeld. Ook door het overlijden van aangeklaagde zijn deze feiten niet meer in detail te onderzoeken. Wél is voor de Klachtencommissie aannemelijk geworden dat de gebeurtenissen die klager schetst hebben plaatsgevonden.

Voor de Klachtencommissie is het aannemelijk geworden dat klager tijdens een drietal verblijven in het buitenland met aangeklaagde, door hem seksueel is misbruikt. Klager is niet alleen onzedelijk betast, aangeklaagde heeft ook getracht klager met de hand te bevredigen en heeft eenmalig ook de penis van klager gekust en deze, alsmede de punt van de eikel, in zijn mond genomen. Ook heeft aangeklaagde een keer de hand van klager gepakt en deze naar zijn eigen geslachtsdelen gebracht. Klager is niet alleen onzedelijk betast door aangeklaagde tijdens een verblijf in het buitenland, maar ook in zijn eigen huis, op jongere leeftijd, op het moment dat aangeklaagde daar logeerde.

De Klachtencommissie is van dit alles overtuigd geraakt, in de eerste plaats door de authentieke wijze waarop en de details waarmee klager zijn verhaal heeft beschreven en ter zitting heeft verteld.

Het verhaal van klager wordt bovendien ondersteund door verklaringen van twee psychiaters en een psycholoog, bij wie klager reeds enige tijd geleden hulp heeft gezocht:

- Zo blijkt uit overgelegde kopieën van de aantekeningen van psychiater [naam] dat klager reeds op 26 juni 1989 - op 29 jarige leeftijd - heeft gesproken over het seksueel misbruik door zijn suikeroom. Ook op 6 april, naar aangenomen wordt in het jaar '90, wordt in de aantekeningen melding gemaakt van misbruik door zijn oom.

- In het begin van de jaren '90 heeft klager deelgenomen aan een groepspsychotherapie bij de GGZ organisatie. In zijn verklaring d.d. 15 januari 2013 heeft psychiater [naam] verklaard dat klager destijds in de groep heeft besproken dat er in zijn jeugd jaren sprake was geweest van seksueel misbruik, dit was zelfs een belangrijke reden waarom hem groepstherapie was geadviseerd.

- Uit de overgelegde brief van psycholoog [naam] d.d. 2 januari 2013 blijkt dat klager van 22 februari 2010 tot en met 17 oktober 2011 bij hem in behandeling is geweest. Psycholoog [naam] vermeldt in zijn brief: "Tijdens de behandeling bleek dat er in twee episodens van zijn leven (op zijn 8ste en rond zijn 13^e) een incident plaatsvond tijdens vakanties waarbij de broer van zijn moeder, een RK geestelijke, was betrokken. In beide situaties ging het, voor zover mij bekend, om het betasten van geslachtsdelen. Op zijn 8ste eenzijdig van zijn oom bij hem; rond zijn 13^e ging het om aanrakingen van beiden".

Het verhaal van klager wordt niet alleen ondersteund door de aantekeningen/verklaringen van bovengenoemde hulpverleners, maar ook door de verklaringen van de zus van klager, [naam], en zijn echtgenote, [naam]. Uit deze verklaringen blijkt dat klager reeds lange tijd geleden (respectievelijk in 1988/1989 en rond 1994) aan hen heeft verteld dat hij door aangeklaagde is misbruikt.

4.4 Het behoeft geen betoog dat het seksueel misbruik door aangeklaagde met gebruikmaking van misbruik van gezag en in een afhankelijkheidsrelatie hoogst kwalijk is geweest. Klager was ten tijde van de aanvang van het misbruik pas ongeveer 7 jaar oud. Aangeklaagde was voor hem iemand waarin hij vertrouwen moest kunnen stellen, te meer daar hij als heeroom ook vaak bij klager thuis kwam en daar regelmatig logeerde, waarbij hij volgens klager (een deel van) de rol van de vader overnam. Klager was als kind tijdens zijn

reizen naar het buitenland zonder zijn ouders volledig toevertrouwd aan de zorg van aangeklaagde. Aangeklaagde had volgens klager een voorbeeldfunctie die zijn eigen vader niet kon geven. Door zijn handelwijze heeft aangeklaagde niet alleen het vertrouwen van klager ernstig geschaad, maar ook dat van zijn ouders.

4.5 Gelet op het feit dat aangeklaagde is overleden kunnen tegen hem geen maatregelen meer worden genomen. De gegrondverklaring van de klacht, alsmede de erkenning van het leed dat klager is aangedaan en een oprechte spijtbetuiging kunnen wellicht bijdragen aan de vermindering van dat leed.

4.6 De Klachtencommissie kan niet over een financiële vergoeding adviseren, daar dit, zoals reeds bekend is bij klager, niet behoort tot haar taak. Bij een gegrondverklaring van de klacht door de kerkelijk gezagsdrager kan klager zich voor het verkrijgen van schadevergoeding wenden tot de Compensatiecommissie.

5. Het advies

De Klachtencommissie adviseert de Overste van de Orde der Augustijnen de klacht gegrond te verklaren en zich in te spannen te doen wat in zijn macht ligt om het leed van klager te verzachten.

Dit advies is vastgesteld op 18 februari 2014 door:

mr. G.A.M. Stevens, voorzitter; mr. F.J.M. Walstock en dr. P.J.A. Panhuis, leden, bijgestaan door mr. S.R.M.I. Roos-Bollen, griffier, en is ondertekend door de voorzitter.

Tegen dit advies is geen hoger beroep mogelijk. Wel bestaat voor klager en de (gemachtigde van de) kerkelijke gezagsdrager ingevolge artikel 20 van de Procedure de mogelijkheid binnen twee weken na ontvangst van dit advies schriftelijk bezwaar in te dienen indien er naar zijn of haar oordeel een algemeen beginsel van behoorlijke klachtbehandeling is geschonden.

Op grond van artikel 18.5 van de Procedure wordt dit advies binnen twee weken nadat het is vastgesteld bij aangetekend schrijven aan de kerkelijk gezagsdrager en aan klager verzonden.

Op grond van artikel 21.1 van de Procedure stelt de kerkelijk gezagsdrager binnen dertig dagen na ontvangst van dit advies klager schriftelijk en gemotiveerd op de hoogte van de beslissing die hij naar aanleiding van dit advies geeft genomen.

Op grond van artikel 21.3 van de Procedure geeft de kerkelijk gezagsdrager daarbij de mogelijkheden van bezwaar en beroep aan.

Op grond van artikel 21.4 van de Procedure ontvangt de Klachtencommissie een afschrift van de beslissing van de kerkelijk gezagsdrager.